

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНЬСЬКОГО»

Кафедра германських і східних мов та методики їх навчання

Оськіна Н. О.

Методичні рекомендації
до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) освітнього рівня
з дисципліни «Теорія мовної комунікації»
предметних спеціальностей А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна
література (китайська)), А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література
(корейська))

Одеса, 2026

УДК: 81'42(075.8)

О-79

Рекомендовано Вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського» (протокол № 17 від 30 квітня 2026 р.)

Н. О. Оськіна

О-79 Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) освітнього рівня з дисципліни «Теорія мовної комунікації» предметних спеціальностей А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (китайська)), А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (корейська)). Одеса, 2026. 25 с.

Рецензенти:

Т. М. Яблонська – д.п.н., професор кафедри «Іноземні мови та переклад» Одеського національного морського університету.

Б. В. Авраменко – к.пед.н., доцент кафедри германських і східних мов та методики їх навчання.

Методичні рекомендації покликані допомогти студентам 4-го року навчання у виконанні практичних завдань та самостійної роботи в межах тем, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни «Теорія мовної комунікації» предметних спеціальностей А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (китайська)), А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (корейська)).

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ.....	5
САМОСТІЙНА РОБОТА.....	7
ІНДИВІДУАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ.....	9
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	12
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	26
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	31

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації з дисципліни «Теорія мовної комунікації» спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про мовну комунікацію як складне міждисциплінарне явище, а також на розвиток їхньої комунікативної компетентності. У межах курсу передбачено опанування основних теоретичних положень теорії комунікації, зокрема її ключових понять, структури, типології, моделей та закономірностей функціонування мовленнєвої діяльності й дискурсу.

Особлива увага приділяється формуванню здатності аналізувати комунікативні процеси, інтерпретувати мовленнєві акти, визначати особливості різних типів дискурсу, а також застосовувати принципи ефективної комунікації у практичній діяльності. Здобувачі навчаються добирати адекватні комунікативні стратегії і тактики, дотримуватися норм мовлення та мовленнєвого етикету, оцінювати ефективність комунікації та здійснювати комунікативно-прагматичний аналіз мовлення.

Методичні рекомендації сприяють розвитку аналітичного мислення, навичок професійного спілкування та здатності застосовувати теоретичні знання у сфері мовної освіти, міжкультурної та міжособистісної комунікації, що є важливим для підготовки сучасного фахівця.

Методичні рекомендації містять розділи, що відповідають темам практичних занять, самостійної роботи та індивідуально-дослідних завдань за програмою навчальної дисципліни, тестові завдання для самоперевірки, перелік рекомендованих джерел інформації.

У списку рекомендованої літератури пропонується перелік базової та додаткової літератури, яка наявна в бібліотеці університету, а також інформаційних ресурсів за фахом.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1. *Семінар: Теорія мовної комунікації як наука і навчальна дисципліна.*
Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>
Теоретичне опрацювання: стр. 7-10
Практичне опрацювання: стр. 212
2. *Семінар: Теорія комунікації як методологічна основа вивчення мовної комунікації.*
Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>
Теоретичне опрацювання: стр. 10-20
Практичне опрацювання: стр.212
3. *Вирішення практичних завдань: Комунікація і спілкування.*
Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>
Теоретичне опрацювання: стр. 38-40
Практичне опрацювання: стр.213-214
4. *Вирішення практичних завдань: Моделі комунікації*
Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>
Теоретичне опрацювання: стр. 40-44
Практичне опрацювання: стр.215-216
5. *Вирішення практичних завдань: Основні елементи процесу комунікації.*
Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>
Теоретичне опрацювання: стр. 44-49
Практичне опрацювання: стр.217-218
6. *Вирішення практичних завдань: Сутність мови, мовлення і мовленнєвої діяльності.*
Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>
Теоретичне опрацювання: стр. 66-69
Практичне опрацювання: стр.221-223 (впр. 5)

7. *Вирішення практичних завдань: Сутність і структура мовленнєвого акту.*
Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>
Теоретичне опрацювання: стр. 79-83
Практичне опрацювання: стр.224-225

8. *Вирішення практичних завдань: Основні параметри мовленнєвих актів.*
Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>
Теоретичне опрацювання: стр. 83-85
Практичне опрацювання: стр.226-228

9. *Семінар: Комунікативний кодекс і його складники.*
Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>
Теоретичне опрацювання: стр. 96-98
Практичне опрацювання: стр.

10. *Семінар: Основні принципи спілкування та максими їх утілення.*
Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>
Теоретичне опрацювання: стр. 98-103
Практичне опрацювання: стр.230-231

11. *Семінар: Культура мовлення та мовленнєва культура.*
Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>
Теоретичне опрацювання: стр. 115-117
Практичне опрацювання: стр.232

12. *Круглий стіл: Мовні норми і правильність мовлення.*
Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>
Теоретичне опрацювання: стр. 117-119
Практичне опрацювання: стр.234-240

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Мовна комунікація в системі мовознавчих наук. Методи дослідження мовної комунікації.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 20-38

2. Мотиви, цілі та функції комунікації. Типологія комунікації за різними критеріями.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 49-66

3. Типи і види мовлення як діяльності.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 69-71

4. Механізми та процеси мовленнєвої діяльності.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 71-79

5. Типологія мовленнєвих актів.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 85-90

6. Дискурс і його організація.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 90-93

7. Мовленнєві жанри і дискурси.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 93-96

8. Правила спілкування.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 103-106

9. Конвенції спілкування.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 106-109

10. Мовленнєвий етикет.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 109-115

11. Комунікативні якості мовлення.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 119-123

12. Акустичні параметри мовлення.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 123-128

13. Культура слухання.

Посилання: URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Теоретичне опрацювання: стр. 128-133

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

Тема: Аналіз мовленнєвого акту в мультимодальному відеодискурсі

Мета завдання: Сформувати у здобувачів вищої освіти вміння здійснювати комплексний аналіз мовленнєвої діяльності в умовах мультимодального середовища з урахуванням сучасних теорій мовної комунікації.

Завдання: Обрати самостійно коротке відео (тривалістю до 1 хвилини), що містить зразок усного мовлення (фрагмент інтерв'ю, діалогу, публічного виступу, рекламного повідомлення, відеоблогу тощо), та здійснити його комплексний аналіз за такими параметрами:

Параметри аналізу:

1. Структура мовленнєвого акту:

- визначити, чи відповідає послідовність комунікативних дій структурі мовленнєвого акту за Джон Остін (локут, ілокуція, перлокуція);
- охарактеризувати кожен етап реалізації мовленнєвого акту у відео.

2. Ілокутивні типи висловлювань:

- класифікувати висловлювання відповідно до типології Джон Сьорль (репрезентативи, директиви, комісиви, експресиви, декларативи);
- визначити домінуючий ілокутивний тип.

3. Комунікативний кодекс:

- проаналізувати відповідність мовлення морально-етичним нормам;
- оцінити рівень комунікативної культури мовця.

4. Принцип кооперації:

- визначити реалізацію максим Герберт Пол Грайс:
 - максима кількості,

- максима якості,
- максима релевантності,
- максима способу;
- встановити можливі порушення максим та їхній комунікативний ефект.

5. Тип комунікативного шуму:

- визначити наявність та типи шуму:
 - фізичний (зовнішні звуки, перешкоди),
 - фізіологічний (особливості артикуляції, дикції),
 - психологічний (емоційний стан, упередження),
 - семантичний (неоднозначність, нерозуміння значень);
- оцінити вплив шуму на ефективність комунікації.

6. Ситуативний контекст комунікації:

- визначити комунікативну ситуацію (місце, час, учасники, мета);
- проаналізувати соціальні ролі комунікантів;
- охарактеризувати умови спілкування (формальність/неформальність, публічність/приватність).

7. Тип спілкування:

- визначити тип комунікації (міжособистісна, масова, групова, публічна);
- встановити характер взаємодії (діалогічна/монологічна, інтерактивна/одностороння).

8. Функції комунікації:

- визначити домінуючу функцію мовлення за класифікацією Р. Якобсона:
 - референтна,
 - емотивна,
 - конативна,
 - фатична,
 - метамовна,

- поетична;

9. Принципи та конвенції спілкування:

- охарактеризувати дотримання загальних принципів ефективної комунікації;
- визначити культурні та ситуаційні конвенції, що регулюють спілкування.

10. Якість мовлення:

- правильність мовлення (фонетична, лексична, граматична нормативність);
- доречність мовлення (відповідність ситуації, меті та адресату).

11. Акустичні параметри мовлення:

- темп мовлення;
- інтонація;
- гучність;
- паузація;
- виразність.

Форма представлення результатів: Доповідь у вигляді презентації, структурована відповідно до зазначених параметрів.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

ТЕМА 1. Загальні засади мовної комунікації

1. Теорія мовної комунікації як науковий напрям спрямована передусім на:
 - A. опис мови як замкнутої семіотичної системи
 - B. дослідження історії мовних змін
 - C. вивчення закономірностей мовної комунікативної діяльності в реальних ситуаціях спілкування
 - D. класифікацію мов за типами

2. Об'єктом теорії мовної комунікації є:
 - A. словниковий склад мови
 - B. мовна система в діахронії
 - C. людська природна мова у всіх можливих виявах
 - D. стилі мовлення

3. Яка з наведених дисциплін НЕ належить до безпосередніх міждисциплінарних зв'язків теорії мовної комунікації?
 - A. психолінгвістика
 - B. соціолінгвістика
 - C. паралінгвістика
 - D. морфеміка

4. Яку функцію виконує теорія мовної комунікації як навчальна дисципліна?
 - A. формує знання лише з фонетики та граматики
 - B. забезпечує вивчення мови винятково з теоретичних позицій
 - C. формує вміння аналізувати та ефективно здійснювати комунікативні процеси
 - D. замінює стилістику й риторику

5. Хто з учених запропонував модель комунікації з урахуванням поняття «зворотного зв'язку»?

- A. Чарльз Пірс
- B. Норберт Вінер
- C. Фердинанд де Соссюр
- D. Джон Локк

6. У межах семіотичної традиції комунікацію розглядають насамперед як:

- A. психологічний вплив
- B. вербальну діяльність
- C. знаковий процес передавання інформації
- D. результат соціальної взаємодії

7. Яка традиція в теорії комунікації акцентує увагу на інтуїції, свідомості та суб'єктивному досвіді?

- A. риторична
- B. соціопсихологічна
- C. кібернетична
- D. феноменологічна

8. Прагмалінгвістика досліджує:

- A. історію мовних норм
- B. структуру тексту без урахування ситуації
- C. використання мовних одиниць у зв'язку з адресантом, адресатом і ситуацією
- D. фонетичні закономірності мовлення

9. Який метод дослідження ґрунтується на конструюванні абстрактних схем комунікації?

- A. описовий

- В. моделювання
- С. спостереження
- Д. контрастивний

10. Який спеціально-науковий метод спрямований на аналіз діалогічного усного мовлення на макро-, мезо- і мікрорівнях?

- А. інтенц-аналіз
- В. контент-аналіз
- С. конверсаційний аналіз
- Д. соціометрія

ТЕМА 2. Природа, структура і типологія людської комунікації

1. Який підхід до визначення комунікації трактує її як односторонній процес передавання інформації від джерела адресатові?

- А. діяльнісний
- В. транзакційний
- С. механістичний
- Д. інтеракційний

2. За діялісного підходу комунікацію розглядають як:

- А. передавання інформації без зворотного зв'язку
- В. двосторонній процес обміну інформацією як спільну діяльність комунікантів
- С. виключно мовленнєвий акт
- Д. сукупність семіотичних кодів

3. У чому полягає основна відмінність понять «комунікація» і «спілкування»?

- А. Комунікація є суто вербальною, а спілкування — невербальним
- В. Спілкування має ширший змістовий обсяг, ніж комунікація

C. Комунікація пов'язана лише з масмедіа

D. Вони можуть мати спільні та відмінні ознаки залежно від наукового підходу

4. Яка модель комунікації трактує її як односторонній процес і розглядає адресата як пасивного учасника?

A. інтеракційна

B. транзакційна

C. лінійна

D. діалогічна

5. Класична лінійна модель комунікації, що виражається формулою

«Хто? — Що говорить? — Яким каналом? — Кому? — З яким результатом?» належить:

A. Роману Якобсону

B. Норберту Вінеру

C. Гарольду Лассвеллу

D. Михайлу Бахтіну

6. Який елемент комунікації реалізує перетворення задуму адресанта у символічну форму?

A. декодування

B. канал

C. кодування

D. медіум

7. Який тип комунікативного шуму виникає через використання незрозумілої термінології або мовних варіантів?

A. фізичний

B. фізіологічний

С. психологічний

Д. семантичний

8. Який вимір ситуативного контексту пов'язаний із часом здійснення комунікації?

А. фізичний

В. культурний

С. соціальний

Д. хронологічний

9. Який тип спілкування спрямований на реалізацію особистісних і психологічних взаємин між людьми?

А. диктальне

В. функціональне

С. модальне

Д. ритуальне

10. Яка функція комунікації (за Р. Якобсоном) зосереджена на налагодженні, підтриманні та припиненні контакту?

А. поетична

В. фатична

С. референтна

Д. конативна

ТЕМА 3. Комунікація як мовленнєва діяльність

1. Комунікація як мовленнєва діяльність розглядається передусім як:

А. механічний процес передавання звуків

В. система випадкових мовних реакцій

С. цілеспрямована й умотивована взаємодія людей через мовні засоби

D. сукупність мовних одиниць без зв'язку з діяльністю

2. Що є найважливішим засобом людської комунікації?

A. жести й міміка

B. мислення

C. мова

D. пам'ять

3. Мова в сучасному мовознавстві розглядається як:

A. індивідуальний психофізіологічний акт

B. сукупність текстів

C. система соціально закріплених знаків і правил їх уживання

D. конкретна мовленнєва діяльність

4. Мовлення, на відміну від мови, характеризується передусім:

A. системністю і стабільністю

B. абстрактністю

C. індивідуальністю та ситуативною зумовленістю

D. наявністю граматичних правил

5. Одиницею мовленнєвого процесу є:

A. слово

B. текст

C. фонема

D. висловлювання

6. Внутрішнє мовлення — це:

A. мовлення, адресоване співрозмовнику

В. мовне оформлення думки без її зовнішньої реалізації

С. писемне мовлення

Д. зовнішнє проговорювання думки

7. До видів зовнішнього мовлення належать:

А. внутрішнє програмування та мислення

В. говоріння, аудіювання, читання, писання

С. пам'ять і сприйняття

Д. лише усне мовлення

8. Породження мовлення в психолінгвістиці розглядають як:

А. одноразовий мовний акт

В. механічне поєднання слів

С. фазово-ступеневу діяльність від мотиву до реалізації

Д. виключно фізіологічний процес

9. За Л. Виготським, процес породження мовлення — це:

А. відтворення готових мовних зразків

В. перехід від зовнішнього слова до думки

С. «переливання думки у слово»

Д. автоматизований мовний рефлекс

10. Який з кодів, за М. Жинкіним, НЕ належить до основних кодів мовлення?

А. звуковий (фонемний)

В. графічний

С. мовленнєво-руховий

Д. лексико-семантичний

ТЕМА 4. Організація мовного коду в комунікації

1. Мовленнєвий акт — це:

- A) мовна одиниця синтаксичного рівня
- B) цілеспрямована мовленнєва дія, що здійснюється за правилами мовленнєвої поведінки
- C) текст, занурений у соціальний контекст
- D) мінімальна одиниця дискурсу

2. Яка послідовність операцій відповідає структурі мовленнєвого акту за Дж. Остіном?

- A. ілокуція → локуція → перлокуція
- B. перлокуція → ілокуція → локуція
- C.) локуція → ілокуція → перлокуція
- D. ілокуція → перлокуція → локуція

3. Ілокутивна інтенція — це:

- A. психологічний стан адресата
- B. результат впливу мовлення
- C. комунікативний намір мовця
- D. ступінь істинності висловлювання

4. Перформативними називають висловлювання, які:

- A. описують стан речей
- B. можуть бути істинними або хибними
- C. є дією та не оцінюються за критерієм істинності
- D. мають лише граматичну форму наказу

5. Хто запропонував розмежування перлокутивного ефекту як очікуваного й фактичного результату?

- A. Дж. Остін

В. Л. Вітгенштайн

С. П. Стросон

Д. Дж. Сьорль

6. Назвіть центральне поняття теорії мовленнєвих актів:

А. локуція

В. мовленнєвий жанр

С. ілокутивний акт

Д. дискурс

7. До ілокутивних типів за Дж. Сьорлем належать:

А. вердиктиви, експозитиви, декларативи

В. репрезентативи, директиви, комісиви, експресиви, декларативи

С. асертиви, квестиви, наративи

Д. констативи й перформативи

8. Непрямий мовленнєвий акт характеризується тим, що:

А. його ілокутивна сила прямо виражена граматично

В. реалізується лише письмово

С. ілокутивна сила виводиться інференційно

Д. не має інтенції мовця

9. Комунікативний хід — це:

А. формально-структурна одиниця діалогу

В. репліка мовця

С. функціонально-структурна одиниця, що просуває дискурс

Д. мовленнєвий жанр

10. Яка схема найточніше відображає структуру дискурсу?

- A. текст → акт → жанр
- B. акт → репліка → діалог
- C. акт → хід → обмін → трансакція → подія
- D. хід → акт → ситуація

ТЕМА 5. Регулятиви мовної комунікації

1. Комунікативний кодекс — це:

- A. сукупність мовних норм літературної мови
- B. система принципів, правил і конвенцій, що регулюють мовленнєву поведінку учасників комунікації
- C. набір етикетних формул
- D. індивідуальна стратегія мовця

2. Яка складова комунікативного кодексу визначає вимоги до всіх учасників спілкування в межах комунікативного акту?

- A. правила спілкування
- B. конвенції спілкування
- C. принципи спілкування
- D. мовні норми

3. Який критерій комунікативного кодексу передбачає відповідність мовлення морально-етичним нормам?

- A. критерій істинності
- B. критерій щирості
- C. критерій знання мови
- D. критерій моральності

4. Згідно з принципом кооперації Г. Грайса, максима манери вимагає:

- A. говорити тільки правду

- В. не відхилятися від теми
- С. уникати незрозумілих, неоднозначних і невпорядкованих висловлювань
- Д. надавати максимально повну інформацію
5. Прихований смисл повідомлення, який адресат виводить із контексту спілкування внаслідок порушення максими, називається:
- А. пресупозицією
- В. ілокуцією
- С. імплікатурою
- Д. перлокутивним ефектом
6. Який принцип спілкування спрямований на гармонізацію інформаційного обміну та запобігання конфліктним ситуаціям?
- А. принцип істинності
- В. принцип кооперації
- С. принцип релевантності
- Д. принцип ввічливості
7. Конвенції спілкування — це:
- А. універсальні мовні норми літературної мови
- В. індивідуальні стратегії мовця
- С. незримі умовності, звичаї або домовленості, що регулюють мовленнєву поведінку представників різних культур
- Д. сукупність граматичних правил побудови висловлювання
8. Який із наведених звичаїв належить до конвенцій спілкування і може по-різному інтерпретуватися в різних культурах?
- А. уживання умовного способу в проханнях
- В. контакт очима під час розмови
- С. використання літературної лексики
- Д. логічна послідовність висловлювання

9. Мовленнєвий етикет — це:

- A. форма невербальної поведінки мовця
- B. сукупність культурно зумовлених правил мовленнєвої поведінки, закріплених у стереотипних формулах спілкування
- C. система приватних мовних уподобань мовця
- D. набір мовленнєвих жанрів

10. Яку з наведених функцій НЕ виконують одиниці мовленнєвого етикету в комунікативному процесі?

- A. фатичну
- B. регулювальну
- C. емоційно-модальну
- D. інформативну (передавання нової змістової інформації)

ТЕМА 6. Культура мовної комунікації

1. Культура мовлення людини насамперед сприяє:

- A. розширенню словникового запасу
- B. досягненню ефективної мовної комунікації
- C. формуванню діалектної компетенції
- D. розвитку письмового мовлення

2. Культура мовлення визначається як:

- A. сукупність комунікативних стратегій мовця
- B. знання форм мовленнєвого етикету
- C. організація мовних засобів за умови дотримання сучасних мовних норм і етики спілкування
- D. система стильових різновидів мови

3. До аспектів культури мовлення НЕ належить:

- A. мовний (нормативний)
- B. комунікативний
- C. етичний
- D. соціально-територіальний

4. Поняття «мовленнєва культура» є ширшим за поняття «культура мовлення», оскільки охоплює:

- A. лише усне мовлення
- B. правила мовленнєвої поведінки
- C. мову, мовленнєві традиції, звичаї, норми спілкування та мовну свідомість народу
- D. функціональні стилі

5. Мовленнєва культура суспільства передбачає:

- A. індивідуальний стиль мовлення
- B. дотримання норм мовленнєвого етикету в побуті
- C. збирання, збереження та дотримання найкращих зразків літературного мовлення
- D. ситуативну змінність мовлення

6. Правильність мовлення — це:

- A. відповідність мовлення нормам етики
- B. дотримання комунікативної доречності
- C. відповідність мовлення нормам сучасної літературної мови
- D. логічність і точність викладу

7. Яка з наведених характеристик НЕ належить до ознак мовної норми?

- A. поширеність
- B. загальноприйнятність

С. естетичність

Д. відносна стабільність

8. Яка комунікативна якість мовлення забезпечує відповідність висловлювання законам логіки та послідовність викладу?

А. ясність

В. доступність

С. логічність

Д. точність

9. Доречність мовлення передбачає:

А. використання складних мовних одиниць

В. сувору відповідність змісту, стилю й мовних засобів умовам і цілям спілкування

С. наявність емоційних засобів

Д. дотримання лише мовних норм

10. До акустичних параметрів мовлення належить:

А. логічність

В. змістовність

С. точність

Д. інтонація

КЛЮЧІ ДО ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Тема 1.	Тема 2.	Тема 3.	Тема 4.	Тема 5.	Тема 6.
1 – С	1 – С	1 – С	1 – В	1 – В	1 – В
2 – С	2 – В	2 – С	2 – С	2 – С	2 – С
3 – D	3 – D	3 – С	3 – С	3 – D	3 – D
4 – С	4 – С	4 – С	4 – С	4 – С	4 – С
5 – В	5 – С	5 – D	5 – С	5 – С	5 – С
6 – С	6 – С	6 – В	6 – С	6 – D	6 – С
7 – D	7 – D	7 – В	7 – В	7 – С	7 – С
8 – С	8 – D	8 – С	8 – С	8 – В	8 – С
9 – В	9 – С	9 – С	9 – С	9 – В	9 – В
10 – С	10 – В	10 – D	10 – С	10 – D	10 – D

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Здобувач вищої освіти має глибокі, системні, цілісні та науково обґрунтовані знання з теорії мовної комунікації. Вільно оперує понятійно-термінологічним апаратом дисципліни (комунікація, спілкування, мовлення, мовленнєва діяльність, дискурс, мовленнєвий акт, комунікативна ситуація, комунікативна стратегія, тактика, регулятиви комунікації тощо).

Досконало знає: теоретичні засади мовної комунікації як міждисциплінарної галузі; місце теорії мовної комунікації в системі мовознавчих наук; природу, структуру та типологію людської комунікації; моделі комунікації та елементи комунікативного процесу; сутність мовленнєвої діяльності, її механізми та психолінгвістичні основи; параметри та типологію мовленнєвих актів; принципи організації дискурсу та мовленнєвих жанрів; регулятиви мовної комунікації (принципи, максими, правила, конвенції, мовленнєвий етикет); мовні норми, комунікативні якості мовлення, культуру слухання; ознаки ефективної мовної комунікації, комунікативні закони та механізми мовленнєвого впливу; типологію комунікативних стратегій і тактик та специфіку їх реалізації в різних типах дискурсу.

Відмінно
(90-100 А)

Здобувач самостійно, творчо й аргументовано аналізує комунікативні явища, комунікативні ситуації, мовленнєві акти та дискурси; здійснює повноцінний комунікативно-прагматичний аналіз мовлення; встановлює взаємозв'язки між теоретичними поняттями; критично оцінює різні наукові підходи.

Здобувач визначає цілі, мотиви, функції та умови комунікації; інтерпретувати мовленнєві стратегії та тактики; добирає адекватні мовні та немовні засоби відповідно до ситуації

спілкування; оцінює ефективність комунікації; свідомо застосовує принципи та норми мовної комунікації у власному мовленні; використовує знання курсу для розв'язання професійних і педагогічних завдань.

Здобувач має повні, достатньо системні та усвідомлені знання основних положень теорії мовної комунікації; правильно відтворює зміст курсу; володіє основною термінологією дисципліни.

Знає основні теорії і концепції мовної комунікації, моделі комунікації, елементи комунікативного процесу, типи мовленнєвих актів, загальні принципи організації дискурсу, регулятиви спілкування, комунікативні якості мовлення, ознаки ефективної комунікації, базові типи комунікативних стратегій і тактик.

Добре
(82-89 В)

Упевнено аналізує типові комунікативні ситуації; правильно визначає елементи комунікативного процесу, типи мовленнєвих актів і загальні параметри дискурсу; застосовує основні теоретичні положення курсу під час аналізу мовлення.

Уміє добирати мовні засоби відповідно до мети комунікації; загалом дотримується норм і принципів мовного спілкування; коректно використовує комунікативні стратегії, хоча іноді припускається неточностей у термінології або аргументації.

Здобувач має достатні знання основного змісту дисципліни; володіє базовими поняттями теорії мовної комунікації; відтворює головні положення курсу без глибокої деталізації.

Добре
(74-81 С)

Загалом орієнтується в поняттях комунікації, мовленнєвої діяльності, мовленнєвого акту, дискурсу, принципах спілкування, регулятивах мовної комунікації та комунікативних стратегіях.

Виконує аналіз комунікативних явищ за запропонованим алгоритмом; розпізнає основні типи мовленнєвих актів, елементи комунікативної ситуації, окремі стратегії й тактики; застосовує теоретичні положення курсу на репродуктивному рівні.

Аргументація недостатньо глибока, можливі логічні та термінологічні неточності, але загалом завдання виконує правильно.

Здобувач має базові, але неповні та несистемні знання з теорії мовної комунікації. Орієнтується лише в окремих основних поняттях дисципліни (комунікація, мовлення, мовленнєва діяльність, мовленнєвий акт, дискурс), однак відчуває труднощі в розкритті їх змісту та встановленні між ними логічних зв'язків.

Задовільно
(64-73 D)

Має часткові уявлення про: теоретичні засади мовної комунікації та її міждисциплінарний характер; структуру комунікативного процесу та його основні елементи; загальні типи мовленнєвих актів і комунікативних ситуацій; роль регулятивів спілкування (принципів, правил, етикету); ознаки ефективної комунікації та базові механізми мовленнєвого впливу; загальні уявлення про комунікативні стратегії. Знання фрагментарні, термінологія використовується неточно.

Здобувач із труднощами аналізує комунікативні ситуації та мовленнєві акти; визначає лише окремі елементи комунікативного процесу; поверхнево характеризує дискурс; застосовує теоретичні положення непослідовно.

Уміє виконувати елементарний аналіз мовлення за детальною інструкцією викладача; припускається логічних і термінологічних помилок; не завжди здатний обґрунтувати

власні висновки; має труднощі у доборі адекватних мовних засобів і стратегій.

Здобувач має поверхневі та розрізнені уявлення про предмет теорії мовної комунікації. Знає окремі терміни та факти, однак не розуміє їх системних зв'язків.

Задовільно (60-63 E) Слабо орієнтується в: природі та структурі мовної комунікації; моделях комунікації та механізмах мовленнєвої діяльності; сутності мовленнєвого акту та дискурсу; регулятивах спілкування; комунікативних якостях мовлення; стратегіях і тактиках мовної комунікації. Відтворення матеріалу непослідовне, з численними помилками.

Здобувач здатний виконувати лише найпростіші завдання репродуктивного характеру; визначає окремі елементи комунікативної ситуації без глибшого аналізу; не вміє самостійно аналізувати мовлення та дискурс.

Має суттєві труднощі у використанні термінології, не вміє добирати комунікативні стратегії, не дотримується норм і принципів мовного спілкування на усвідомленому рівні.

Здобувач не володіє системою знань з теорії мовної комунікації. Має фрагментарні або помилкові уявлення про базові поняття курсу. Не розрізняє комунікацію і мовлення, мовленнєвий акт і дискурс, не розуміє структури комунікативного процесу.

Незадовільно (35-59 FX) Не знає: теоретичних засад мовної комунікації; типів і моделей комунікації; механізмів мовленнєвої діяльності; регулятивів спілкування; комунікативних стратегій і тактик; ознак ефективної комунікації.

Здобувач не здатен аналізувати комунікативні явища; не може застосовувати теоретичні положення курсу; не виконує

навчальні завдання навіть за зразком; не формує аргументованих висновків; не орієнтується в комунікативних ситуаціях.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Теоретичні засади англомовного спілкування. / Т. М. Яблонська та ін.; за заг. ред. Н. О. Оськіної. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2021. 262 с.
2. Єременко Т. Є., Демчук А. І., Бошков А. В. “Nonverbal aspects of communication”. Навчальний посібник з дисципліни «Теорія та практика мовної комунікації (англійська мова)» для самостійної та аудиторної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.021 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література). Одеса. 2025. 160 с.
3. The Routledge Handbook of Discourse Analysis. (2nd Edition) Edited By Michael Handford, James Paul Gee. New York: Routledge, 2025. 672 p.

Допоміжна література

1. Оськіна Н., Мінкіна Б. Англомовні запозичення у рекламних текстах сучасної китайської мови. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Вип. 44, том 3, 2021. 102–108.
2. Oskina N., Stryga E., Avramenko B., Piven V., Verhun L. Development of foreign language discourse competence of students in university education. *Laplage em Revista (International)*, vol.7, n. Extra B, May-Aug. 2021, p.125-134
3. Avramenko B., Buzdugan O., Myrkovich I., Oskina N., Stryga E. Organization of Individual Work of Students in Blended Learning of Foreign Languages at Higher Educational Institutions. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. Vol. 21(14), 2021, 19-30. (Scopus)
4. Пак А., Юмрукуз А.А., Оськіна Н.О. Мультиmodalність у функціонуванні і викладанні іноземних мов (на прикладі корейської мови). *Актуальні питання у сучасній науці*. № 1(31), 2025, 971-951.

5. Buzdugan O., Oskina N., Stryga E., Avramenko B., Dyshel G. Approaches to Communication Strategies and Their Implementation in English Language Instruction at Universities. Salud, Ciencia y Tecnología – Serie de Conferencias. Vol. 4:1473, 2025, 1-9. (Scopus)

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
2. Бібліотека Університету Ушинського: офіційний сайт. URL: <https://library.pdpu.edu.ua/>.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>.
5. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. URL: <http://www.dnpb.gov.ua/>
6. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації. Київ: Академія, 2010. 309 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk756619.pdf>

Навчальне видання

Оськіна Наталія Олександрівна

Методичні рекомендації

до практичних занять та самостійної роботи

для здобувачів першого (бакалаврського) освітнього рівня

з дисципліни «Теорія мовної комунікації»

предметних спеціальностей А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (китайська)), А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (корейська))

Авторська редакція

Підписано до друку 30.04.26. Формат 60*90 1/16.

Печать офсетна. Папір типографський № 3.

Тираж 30 екз.

Копіювальний центр «ФотоКопиЦентр»

М.Одеса, вул. Кіри Муратової, 32

тел. 063 499 1294